

Sirküler Tarihi : 20.06.2008
Sirküler No : 2008/071

ÖZÜRLÜ ÇALIŞTIRMA ZORUNLULUĞU DEĞİŞTİRİLMİŞ, ESKİ HÜKÜMLÜ VE TERÖR MAĞDURU ÇALIŞTIRMA ZORUNLULUĞU KALDIRILMIŞTIR

1. ÖZÜRLÜ ÇALIŞTIRMA ZORUNLULUĞU :

4857 sayılı İş Kanunu'nun 30'uncu maddesine göre işverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde, her yılın Ocak ayı başından itibaren yürürlüğe girecek şekilde belirlenen oranlarda özürlü ve eski hükümlü ile terör mağduru çalıştırmak zorundadırlar. Bu kapsamda çalıştırılması gereken toplam işçi sayısının oranı % 6 olup, özürlüler için belirlenecek oran bunun yarısından az olamaz.

2008/43 sayılı Sirkülerimizle duyurulduğu üzere Bakanlar Kurulu 2008/13196 sayılı Kararı ile 2007 yılında geçerli olan aşağıdaki oranların 2008 yılında da uygulanmaya devam edeceğini belirtmiştir.

	Kamu İşyerleri	Özel Sektör İşyerleri
Özürlü	% 4	% 3
Eski Hükümlü	% 2	% 1
Terör Mağduru	-	% 2
Toplam	% 6	% 6

Özürlü ve eski hükümlü çalıştırmamanın cezası, çalıştırılmayan her kişi ve her ay için 2008 yılında 1.357 YTL'dir. Terör mağduru çalıştırmamanın cezası ise 1.1.2008 – 30.06.2008 döneminde 6.084 YTL'dir.

2008/62 sayılı Duyurumuz ekinde bilgilerinize sunulan İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 5763 sayılı Kanun (RG.26.5.2008-26887) ile 4857 sayılı Kanun'un 30'uncu maddesi başlığı ile birlikte değiştirilmek suretiyle, 50 veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde,

- Özürlü çalışma zorunluluğu % 3 olarak belirlenmiş ve
- Eski hükümlü ve terör mağduru çalışma zorunluluğu kaldırılmıştır.

Değişiklikten önce de Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen özel sektör işyerlerinde özürlü çalışma oranı % 3 olduğundan bu açıdan herhangi bir değişiklik gerçekleşmemiştir. Ancak eski hükümlü ve terör mağduru çalışma zorunluluğu, bu değişikliğin yürürlüğe gireceği 1.7.2008 tarihinden itibaren ortadan kalkacaktır. Bu tarihten önce çalıştırılması gereken kişilerin çalıştırılmadığının 1.7.2008 tarihinden sonra tespit edilmesi halinde ceza uygulaması yapılabilir.

Çalıştırılması gereken özürlü sayısı hesaplanırken aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri varsa, çalıştırılan toplam işçi sayısı dikkate alınacaktır. İl sınırı dışındaki işyerlerinde çalıştırılanlar bu toplama dahil edilmeyecektir. Ancak söz konusu işyerleri bu açıdan bağımsız olarak değerlendirilecektir.

Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan tüm işçiler (emekliler dahil özürlüler hariç) esas alınacaktır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülecektir. Oranın hesaplanmasında yarıma kadar kesirler dikkate alınmayacak, yarım ve daha fazla olanlar tama dönüştürülecektir. İşyerinin işçisi iken sakatlananlara öncelik tanınacaktır.

Kamu işyerlerinde ise, % 4 özürlü ve % 2 eski hükümlü çalıştırılmak zorundadır. Görüldüğü gibi kamu işyerlerinde eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu devam etmektedir.

2. ÖZÜRLÜ ÇALIŞTIRMA TEŞVİKİ :

Mevcut düzenlemede kontenjan fazlası çalıştırılan özürllülerle, çalışma gücünün % 80'inden fazlasını kaybetmiş özürllüleri çalıştıran işverenlerin, her bir özürllü için ödemeleri gereken sigorta primi işveren hissesinin **yarısı** Hazine'ce karşılanması öngörülmektedir. Yapılan değişiklikle 1.7.2008 tarihinden itibaren,

- Özel sektör işverenlerince zorunluluk kapsamında çalıştırılan % 3 oranındaki özürllülerin, sigorta tabanı (16 yaşından büyükler için belirlenen asgari ücret) üzerinden hesaplanacak sigorta primi **işveren hissesinin tamamı** (halen sigorta tabanı 608,40 YTL. olduğuna göre 130,81 YTL),
- Kontenjan fazlası özürllü çalıştıran veya yükümlü olmadıkları halde özürllü çalıştıran işverenlerin bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürllü için yine sigorta tabanı üzerinden hesaplanacak sigorta primi **işveren hissesinin yarısı (halen 65,41 YTL),**

Hazinece karşılanacaktır.

İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primi işçi hissesi ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesinin ödenmiş olması şarttır.

Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınamayacaktır.

İş Kanunu'nun 30'uncu maddesinin eski ve yeni şekli ekte yer almaktadır.

Saygılarımızla.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NUN 30'UNCU MADDESİ

Eski Şekli	Yeni Şekli
<p>Özürlü, eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırma zorunluluğu</p> <p>Madde 30 - İşverenler elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde her yılın Ocak ayı başından itibaren yürürlüğe girecek şekilde Bakanlar Kurulunca belirlenecek oranlarda özürlü ve eski hükümlü ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun ek 1 inci maddesinin (B) fıkrası uyarınca istihdamı zorunlu olan terör mağduru işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.</p> <p>Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin toplam oranı yüzde altıdır. Ancak özürlüler için belirlenecek oran, toplam oranın yarısından az olamaz. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.</p> <p>Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirsiz süreli iş sözleşmesine ve belirli süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçiler esas alınır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür.</p> <p>Oranların hesaplanmasında yarıma kadar kesirler dikkate alınmaz, yarım ve daha fazla olanlar tama dönüştürülür.</p> <p>İşyerinin işçisi iken sakatlanan, eski hükümlü ya da terör mağduru olanlara öncelik tanınır.</p> <p>İşverenler çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Türkiye İş Kurumu aracılığı ile sağlarlar.</p> <p>Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin nitelikleri, hangi işlerde çalıştırılabilecekleri, bunların işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel çalışma ile mesleğe yönlendirilmeleri, mesleki yönden işverence nasıl işe alınacakları, Adalet Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca birlikte çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.</p> <p>Yer altı ve su altı işlerinde özürlü işçi çalıştırılmaz ve yukarıdaki hükümler uyarınca işyerlerindeki işçi sayısının tespitinde yer altı ve su altı işlerinde çalışanlar hesaba katılmaz.</p>	<p>Özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu</p> <p>MADDE 30 – İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürlü, kamu işyerlerinde ise yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.</p> <p>Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçiler esas alınır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür. Oranın hesaplanmasında yarıma kadar kesirler dikkate alınmaz, yarım ve daha fazla olanlar tama dönüştürülür. İşyerinin işçisi iken sakatlananlara öncelik tanınır.</p> <p>İşverenler çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Türkiye İş Kurumu aracılığı ile sağlarlar. Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin nitelikleri, hangi işlerde çalıştırılabilecekleri, bunların işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel çalışma ile mesleğe yönlendirilmeleri, mesleki yönden işverence nasıl işe alınacakları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.</p> <p>Yer altı ve su altı işlerinde özürlü işçi çalıştırılmaz ve yukarıdaki hükümler uyarınca işyerlerindeki işçi sayısının tespitinde yer altı ve su altı işlerinde çalışanlar hesaba katılmaz.</p> <p>Bir işyerinden malulen ayrılmak zorunda kalıp da</p>

Bir işyerinden malulen ayrılmak zorunda kalıp da sonradan maluliyeti ortadan kalkan işçiler eski işyerlerinde tekrar işe alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları eski işleri veya benzeri işlerde boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe başka isteklilere tercih ederek, o andaki şartlarla işe almak zorundadır. Aranan şartlar bulunduğu halde işveren iş sözleşmesi yapma yükümlülüğünü yerine getirmezse, işe alınma isteğinde bulunan eski işçiye altı aylık ücret tutarında tazminat öder.

Eski hükümlü çalıştırılmasında kanunlardaki kamu güvenliği ile ilgili hizmetlere ilişkin özel hükümler saklıdır.

Bakanlar Kurulunca belirlenecek oranların üstünde özürlü ve eski hükümlü ve terör mağduru çalıştıran işverenlerin kontenjan fazlası işçiler için özürlü ve eski hükümlü çalıştırmakla yükümlü olmadıkları halde özürlü çalıştıran veya çalışma gücünü yüzde seksenden fazla kaybetmiş özürlüyü çalıştıran işverenlerin bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürlü için 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre ödemeleri gereken işveren sigorta prim hisselerinin yüzde ellisini kendisi, yüzde ellisini Hazine öder.

Bu maddeye aykırılık hallerinde 101 inci madde

sonradan maluliyeti ortadan kalkan işçiler eski işyerlerinde tekrar işe alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları eski işleri veya benzeri işlerde boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe başka isteklilere tercih ederek, o andaki şartlarla işe almak zorundadır. Aranan şartlar bulunduğu halde işveren iş sözleşmesi yapma yükümlülüğünü yerine getirmezse, işe alınma isteğinde bulunan eski işçiye altı aylık ücret tutarında tazminat öder.

Özel sektör işverenlerince bu madde kapsamında çalıştırılan 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tabi özürlü sigortalılar ile 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen korumalı işyerlerinde çalıştırılan özürlü sigortalıların, aynı Kanunun 72 nci ve 73 üncü maddelerinde sayılan ve 78 inci maddesiyle belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı, kontenjan fazlası özürlü çalıştıran, yükümlü olmadıkları halde özürlü çalıştıran işverenlerin bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürlü için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin yüzde ellisi Hazinece karşılanır. İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 506 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır. Bu fıkra göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Hazinece Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir. Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir.

Bu maddeye aykırılık hallerinde 101 inci madde uyarınca tahsil edilecek cezalar, özürülerin ve eski hükümlülerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işini kurmaları, özürünün

<p>uyarınca tahsil edilecek para cezaları Türkiye İş Kurumu bütçesinin Maliye Bakanlığınca açılacak özel tertibine gelir kaydedilir. Bu hesapta toplanan paralar özürlü ve eski hükümlülerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işini kurma ve bu gibi projelerde kullanılmak üzere Türkiye İş Kurumuna aktarılır. Toplanan paraların nerelere ve ne kadar verileceği Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünün koordinatörlüğünde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Özürliüler İdaresi Başkanlığı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu ve en çok işçi ve işvereni temsil eden üst kuruluşların birer temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından karara bağlanır. Komisyonun çalışma usul ve esasları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.</p>	<p>iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri ve bu gibi projelerde kullanılır. Tahsil edilen cezaların kullanımına ilişkin hususlar, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünün koordinatörlüğünde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Özürliüler İdaresi Başkanlığı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Sakatlar Konfederasyonu ile en çok işçi ve işvereni temsil eden üst kuruluşların birer temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından karara bağlanır. Komisyonun çalışma usul ve esasları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.</p> <p>Eski hükümlü çalıştırılmasında, kanunlardaki kamu güvenliği ile ilgili hizmetlere ilişkin özel hükümler saklıdır.</p>
--	---